Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Viite: E 46/2016 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission julkinen kuuleminen maksukyvyttömyyssäännöstön kehittämisestä

Tehokkaan maksukyvyttömyyspuitteiston kehittäminen Euroopan unionissa

Euroopan unionin komissio on käynnistänyt julkisen kuulemisen tehokkaasta maksukyvyttömyysjärjestelmästä Euroopan unionissa. Kysely koskee mm. sitä, millä alalla toimenpiteet olisivat tarpeellisia, miltä osin jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen erilaisuus vaikuttaa sisämarkkinoiden toimintaan, varhaisen vaiheen saneerausmahdollisuutta, saneerausmenettelyä, veloista vapautumista konkurssin jälkeen sekä useita yksittäisiä kysymyksiä, kuten takaisinsaantia, maksunsaantijärjestystä, menettelyn kestoa ja liiketoimintakieltoa.

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt lausuntoa koskien Suomen vastausta ja kantaa asiassa.

Yleistä

Kuten komission kyselyssä on todettu, hyvä maksukyvyttömyyssäännöstö tekee maksukyvyttömyysmenettelyistä mahdollisimman tehokkaita ja ennakoitavia. Kuten esillä olevassa perusmuistiossa on todettu, on erittäin tärkeää, että EU:n kaikissa jäsenvaltioissa maksukyvyttömyysmenettelyt toimivat tehokkaasti ja mahdollistavat elinkelpoisten yritysten tervehdyttämisen sekä mahdollisimman korkean velkojen takaisinperintäasteen.

Siltä osin, kun kyse on toimenpiteistä, joilla asianmukainen maksukyvyttömyyssäännöstö voitaisiin saavuttaa Euroopan Unionissa, Suomen Yrittäjät korostaa, että huomio kehityksessä tulee kohdistaa ennen kaikkea niihin ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin, joiden avulla elinkelpoiset yritykset saadaan riittävän ajoissa uudelleenjärjestelyjen piiriin. Lisäksi maksukyvyttömyysmenettelyitä kehitettäessä tulee huomioida niin sanottu ”pienet ensin”-periaate.

Uudelleenjärjestelyjen ja vaikeuksissa olevien yritysten pelastamisen kannalta on tärkeää, että maksukyvyttömyysmenettelyitä koskevaa sääntelyä ei tehdä liian tiukaksi. Maksukyvyttömyyssääntelyn osalta on myös huomattava, kuten muistiossa on tuotu ilmi, että kansallinen maksukyvyttömyyslainsäädäntö muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden, joka on pitkälti

sidoksissa muuhun kansalliseen lainsäädäntöön, yrityskulttuuriin, maksukäyttäytymiseen ja yleiseen asenneilmastoon. Yksittäisten seikkojen harmonisoinnin riskinä on tilanne, jossa harmonisoitu seikka ei enää toimi kansallisen lainsäädännön kokonaisuudessa. Vaikka suomalaisessa maksukyvyttömyyslainsäädännössä on edelleen kehitettävää, esimerkiksi yrityssaneerauksen osalta, kansallinen maksukyvyttömyysjärjestelmämme on kuitenkin tehokas ja toimiva. Tältä osin SY pitää muistiossa esitettyä huolta siitä, että maksukyvyttömyyslainsäädännön harmonisointi voisi johtaa kansallisen järjestelmän toimivuuden heikkenemiseen, perusteltuna.

SY:n näkemyksen mukaan Komission esittämät tavoitteet ovat hyviä ja oikeansuuntaisia, mutta kuten muistiossa on todettu, niitä ei tulisi lähteä toteuttamaan raskaalla lainsäädännön harmonisoinnilla eikä sellaisella pistemäisellä harmonisoinnilla, joka heikentää kansallisen järjestelmän toimintaa kokonaisuutena. Tältäkin osin Suomen kanta asiassa on kannatettava. Lisäksi ennen mahdollisia lainsäädäntötoimenpiteitä tulee erilaisten muutosten vaikutukset maksukyvyttömyysmenettelyjen eri osapuolten asemaan sekä yritysrahoituksen toimivuuteen arvioida huolellisesti.

Elinkelpoisten yritysten pelastamisessa tulee kiinnittää huomiota erityisesti toimenpiteisiin, joilla luodaan tehokkaita järjestelmiä ja menetelmiä uudelleenjärjestelyiden toteuttamiseen sekä erityisesti pienten yritysten ja yrittäjien kannalta toimenpiteisiin, joilla pystytään tarjoamaan apua taloudellisiin vaikeuksiin ajautuneille velallisille. Lisäksi on kannatettavaa, että niin kansallisesti kuin EU-tasolla pyritään kehittämään entistä parempia ja yhdenmukaisia menetelmiä, jotka helpottavat yritysten elinkelpoisuuden arviointia maksukyvyttömyyden uhatessa.

Edelleen on syytä korostaa, että mitä aikaisemmin mahdollisiin maksukyvyttömyystilanteisiin pystytään puuttumaan ja mitä aiemmin velallisella on mahdollisuus saada tietoa uudelleenjärjestelytoimenpiteiden mahdollisuuksista ja puitteista, sitä suuremmalla todennäköisyydellä pystytään välttämään niin kutsuttuja turhia maksukyvyttömyystilanteita. Lisäksi on tärkeää, että kehitetään vapaaehtoisia ja vapaamuotoisempia menettelyitä yhdessä lakiin perustuvien virallisten maksukyvyttömyysmenettelyiden rinnalla.

Tutkimusten mukaan toista kertaa yrittävät menestyvät paremmin ja pysyvät toiminnassa keskimäärin pidempään kuin uusyritykset sekä kasvavat nopeammin ja työllistävät useampia työntekijöitä[1]. Jo tätä taustaa vasten rehellisen yrittäjän vastuusta vapautumista ja niin kutsutun toisen mahdollisuuden antamista on pidettävä kannatettavana ja perusteltuna. SY pitää tärkeänä, että ylivelkaantuneille rehellisille velallisille tarjotaan mahdollisuus velkojen uudelleenjärjestelyyn sekä sitä kautta vastuusta vapautumiseen. Näkemyksemme mukaan vuoden 2015 alusta voimaan tulleet velkajärjestelylain muutokset tukevat myös tätä tavoitetta.

[1] Euroopan Komissio:'Bankruptcy and second chance for honest bankrupt Entrepreneurs" (2013)

Lainsäädännön lisäksi on tärkeää, että ylivelkaantuneille henkilöille, niin kuluttajille kuin yrittäjille, on tarjolla mahdollisuus maksuttomaan tai edulliseen velkaneuvontaan. Tältä osin on tärkeää, että kansallisella tasolla tällä hetkellä toimivan talousapu-neuvontapalvelun toimintaa ylläpidetään ja kehitetään myös jatkossa.

Kuten komission kyselyssä on todettu, tehokas maksukyvyttömyyslainsäädäntö edistää myös maksujen laiminlyöntien tehokasta hallintaa. SY:n näkemyksen mukaan on tärkeää, että maksukyvyttömyyslainsäädännössä turvataan velkojien oikeudenmukainen asema ja vaikeuksia ongelmavelkojen takaisinperinnässä pyritään ratkaisemaan. Tähän viitaten kuitenkin korostamme, että SY ei pidä tarkoituksenmukaisena sellaista lisäsääntelyä, jolla EU-tasolla säädettäisiin velkojen maksunsaantijärjestyksestä tai tiettyjen velkojaryhmien, kuten esimerkiksi rahoituslaitosten, erityisestä etusijasta maksukyvyttömyysmenettelyissä enempää kuin mitä esimerkiksi vakuusvelkojien asemasta on tällä hetkellä säädetty. Näkemyksemme mukaan tämä voisi johtaa niin pienten velallis- kuin myös velkojayritysten aseman selkeään heikkenemiseen. Lisäksi on huomattava, että pankit ja muut rahoituslaitokset ovat jo tällä hetkellä yritysten maksukyvyttömyystilanteissa käytännössä pienvelkojia paremmassa asemassa, yleensä nimenomaan rahoituksen saannin edellytyksenä olevien vakuuksien johdosta. Myös tältä osin SY kannattaa muistiossa esitettyä Suomen kantaa.

Maksukyvyttömyysmenettelyiden kehittäminen

SY:n näkemyksen mukaan Suomen maksukyvyttömyyslainsäädäntö on erityisesti velkajärjestelylainsäädännön muutosten toteutumisen jälkeen kehittynyt entistä parempaan suuntaan. Nykyinen lainsäädäntömme on pääosin hyvin toimiva, mutta haluamme tässä yhteydessä korostaa, että edelleen kansallista maksukyvyttömyyslainsäädäntöä ja -menettelyitä tulisi kehittää niin, että varmistettaisiin yritysten parempi ohjautuminen oikeaan maksukyvyttömyysmenettelyyn.

Tilastokeskuksen mukaan vireille pantujen (haettujen) konkurssien määrä on vakiintunut viime vuosina noin 3 000:een (vuonna 2015 määrä oli 2574). Vireille pantujen yrityssaneeraushakemusten määrä puolestaan on asettunut vuositasolla reiluun 500:aan (2015 määrä oli 494).

Arviolta puolet aloitetuista yrityssaneerausmenettelyistä epäonnistuu ja päättyy konkurssiin. Näin korkea määrä viitannee siihen, ettei moni yritys ole alun perinkään valikoitunut oikeaan maksukyvyttömyysmenettelyyn. Yritysten valikoitumisessa oikeaan maksukyvyttömyysmenettelyyn on siis pulmia, joita osoittaa epäonnistuneiden yrityssaneerausmenettelyiden merkittävä osuus ja vireille pantujen konkurssien ja yrityssaneerausten epäsuhta: konkurssiin haettujen yritysten määrä on yli viisinkertainen yrityssaneeraukseen haettujen yritysten määrään verrattuna.

Maksukyvyttömyysmenettelyjen kehittämisessä tulisi niin kansallisesti kuin EU-tasolla tarkastella sitä, miten eri menettelyt ottavat huomioon

erikokoisten yritysten tarpeet. Esimerkiksi yrityssaneeraus on kansallisen lain mukaan mahdollinen kaiken kokoisille yrityksille, mutta käytännössä se on liian raskas ja kallis pienimuotoisen yritystoiminnan tervehdyttämiseen. Tätä havaintoa tukevat osittain myös tilastot, joista voidaan havaita, että yrityssaneeraukseen hakeutuvat yritykset ovat henkilöstömäärältään suhteellisesti katsoen selvästi suurempia kuin konkurssiin haettavat yritykset. Lisäksi saneerausmenettely kestää liian pitkään. Saneerushakemuksen vireille tulosta ohjelman vahvistamiseen kulunee usein miltei vuosi. Maksukyvyttömyysmenettelyjä pitäisi jatkossa pystyä tehostamaan niin, että mahdolliset uudelleenjärjestelytoimenpiteet saadaan käyntiin viivytyksettä, samalla pyrkien lyhentämään myös itse menettelyn kestoa.

Lopuksi

Kokonaisuutena perusmuistiossa esitetty Suomen kanta on kannatettava, perusteltu ja tarkoituksenmukainen.

Lopuksi toteamme, että maksukyvyttömyyslainsäädäntöä ja -menettelyitä kehitettäessä tulee jatkossa tulisi pyrkiä siihen, että menettelyiden painopiste siirretään pois liiketoiminnan purkamisesta siten, että taloudellisesti elinkelpoisia yrityksiä kannustetaan toteuttamaan uudelleenjärjestelyjä jo varhaisessa vaiheessa maksukyvyttömyyden ehkäisemiseksi. Näiden periaatteiden mukaisesti maksukyvyttömyyslainsäädännön ja sen kehittämisen tavoitteena tulee olla velkaongelmien ratkaiseminen nykyistä nopeammin, oikeudenmukaisemmin, tasapuolisemmin ja kustannustehokkaammin.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät ry

Atte Rytkönen
va. lainsäädäntöasioiden päällikkö